

domačem ljudstvu. Dobrim društvom pa je treba zdravih načel in trdne podloge že pri ustanovitvi, pri delovanju pa dobre, trdne volje in vstrajnosti, ako si hočejo zagotoviti povoljen uspeh. — Seveda tu ne mislim o snovanju društev, kakeršna so z večine delniška društva. Ona so v rokah kapitalistov. Naša društva pa naj bi ravno nasprotno delovala. Torej naj bi bila društva pridelovalcev, osnovana zato, da bi svoje pridelke bolje spečavali in da bi pridelki prihajali uživalcem pristni, nepokvarjeni v roke. To bi bilo zdravo načelo, pri katerem „kapitalizem“ nima ničesar opraviti.

Pregledali smo ob kratkem kmetijske razmere in izpoznali, da je kmetijski stan jako važen, pa tudi jako težaven, da pravilno kmetovanje in gospodarjenje ni tako priprosto, kakor si marsikdo domišlja, da so sedanje razmere kmetijske slabe in da bode še mnogo dela, predno se povoljno uredi. Videli smo, da se mora kmetovalec mnogo učiti, o gospodarstvu mnogo misliti in računati. Mora pa tudi trdo in vstrajno delati ter v vseh rečeh ščediti. Čim boljši gospodar je oče, toliko več se bode od nega naučil sin, kateri bode vsled tega toliko lažje izhajal pozneje pri izobraževanju in pri delu.

Iskrena želja vsakega človekoljuba mora biti, da bi se tudi kmetijski stan kaj kmalu povzdignil do boljših razmer. A žele naj to sosebeno in tudi kaj store kmetovalci sami. Poprimejo naj se krepko vsake ugodne prilike. Bog daj, da bi tudi te vrstice kaj pripomogle k napredku!

F. Š.

Bledica hruševega drevja.

Bledica po nekaterih krajih prav mnogo škoduje hruševemu drevju, zlasti pa pritlikavcem. Proti tej bolezni je prav dobro sredstvo škropljenje drevja z vodo, v kateri je bilo raztopljene 2 odstotka zelene galice. Zelena ali železna galica je žveplenokislo železo, katerega je v vsaki špecerijski prodajalni dobiti, ker ga rabijo čevljarji. Zelena galica je prav ceno. Škropiti je kake trikrat, in sicer zvečer, ko solnce zaide. Jeseni, ko listje odpade, pa gnoji takemu bolnemu drevju s straniškim gnojem, kateremu prideneš blizu 1 odstotek železne galice. Sredstvo je neki jako gotovo, zato je tudi našim sadjarjem priporočamo. Ako pa bledica ni bolezen, ampak le nasledek plitve in nerodovitne zemlje, ali pa so poškodovali korenine ogrci, pa seveda to sredstvo ni uspešno. V tem slučaju pa ne kaže drugega, nego zemljo zboljšati, oziroma zmenjati jo z drugo, in če so ogrci vzrok bledici, te škodljivce pridno zatirati.

Zakaj postane sadni mošt moten in kako ga čistiti.

Sadni mošt postane moten ali zato, ker ni mogel popolnoma dokipeti, ali pa, ker je bil prepozno pretočen (presnet) in se vsled tega ob toploti drožje dvigne ter povzroči novo kipenje.

Ako si mošt uže presnel v prvič, pa je potem moten postal vsled drugega kipenja, čakaj, da pokipi, potem ga pa precej zopet pretoči.

Moten mošt očistiš z žolcem, t. j. z očiščenim klejem (limom), katerega sedaj lahko skoraj povsod dobiš. Dva do tri grame žolči na en hektoliter zadostuje. Žolč dobro izperi, namakaj jo nekaj ur v kakem lonci, in sicer v moštu, potem jo pa pri ognji počasi popolnoma razstopi. Shlajeno kuhanc žolč vlij v vino ter jo dobro premešaj. Žolč se spoji z čreslovino moštovo, skrkne, usede se na dno in potegne za seboj tudi vso drugo nesnago iz vina. Dostikrat ti pa tako čiščenje neče pomagati, in sicer zato ne, ker vinu nedostaje čreslovine. V tem slučaju kupi v lekarni tanina in ga dodeni, predno čistiš, kake tri do štiri grame na hektoliter mošta. Če se je učistil, ga pretoči čez osem do deset dni. Da moreš presoditi, ali ti je treba tanina ali ne, poskusi najprvo očistiti eno steklenko mošta. Izkušnja ti potem pokaže, kaj bodeš naredil.

Slišali smo naše gospodarje trditi, da ni dobro pretakati mošta, zlasti ne večkrat, ker itak ne kaj močni sadjevec s tem preveč slabimo. To nikakor ni res. Pretočen mošt ali pa pretočeno vino precej res nima dobrega okusa, pijača je prazna in plehka, a to je le navidezno; čez kake tri ali štiri tedne, ko se vino zopet ustanovi, pa se mu ne povrne le prvotni okus, marveč postane zelo boljši. Mošt naj kipi v toplem prostoru, ki ima kakih 18 Celzijevih stopinj toplote, in precej, ko je prvo burno kipenje ponehalo, pretoči ga v snažen sod. O božiči pretoči ga drugič in o veliki noči pa tretjič. Po leti ob košnji imel bodeš mošt, ki je boljša pijača nego žganje ali pa kaka vinska zavrelca od kakega hrvaškega juda.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 136. Na vrtu imam polno rumenih črvov, kateri mi salato izpodjedajo in katere pri nas imenujemo strune. Te strune izpodjedajo salato, dokler ne uvene. Svetujte mi, kako jih pokončati. (F. Š. v Š.)

Odgovor: Ti rumeni črvi so ličinke od pokalice. Prof. Erjavec piše to le o strunah: V topli pomladi se pokalice plode in potem kmalu poginejo, a na njihovo mesto pridejo druge mlade, zato jih videvamo vse leto. Ličinke, katerim pravimo tudi strune, ker so tenke, trde in gladke, izpodjedajo vsakovrstne rastline. Struna raste prav počasi in živi gotovo več let, ali natanko se ne ve koliko. Dorasla preobrazi se pod zemljo v belo bubo, ki ima črne oči in nad vsakim očesom po en rjav rožiček, a zakaj se okončuje v dva kratka repka. Vsem žužkojedim pticam grede strune tako v slast, kakor podobni jim močni črvi, ali ker mrčes živi več ali menj v zemlji skrit, ne morejo lahko do njega. Ako toraj strune v kadem kraju delajo vidno škodo, je treba, da človek vzdigne roko na nje. Okoli venočega stebila je

treba črve obrati in je kokošim ali pticam vreči v zobanje. To delo lahko vsak otrok opravi. Ker so strune posebno v salato zaljubljene, ne bode napačno, ako šture od salate razrežeš na kosce in zvečer jih pomečeš po gredicah, koder ti strune delajo kvaro. Drugo jutro poglej kosce in ž njih oberi ličinke. Močno priporočajo tudi prgo (oljnate preše), ki naj se razdrobi v majhne kosce lešnikove debelosti in potakne v zemljo. Neki, da prga močno vabi strune k sebi, a te poginejo, ako so se je nažrli, ker je za nje strup. Meni se ta stvar ne zdi nič prav verjetna, ali pokušnja ni težka in ne stane mnogo.

Vprašanje 138. Imam tri leta staro junico, ki se je uže pred letom prvič otelila, sedaj se pa noče več pojati. Izkušal sem uže na vse načine, da bi se pojala, a je vse zastonj. Zdravnik mi je ukazal, dajati španskih muh, a bilo je brez uspeha. Ali veste Vi kak pomoček? (F. Š. v Š.)

Odgovor: Ako je bil pri vaši junici uže kak živinozdravnik (seveda resničen živinozdravnik, ne pa kak mazač), onda vam mi ne moremo dati boljšega sveta nego on, zlasti ker je junico pregledal, kar nam ni mogoče. Da pa je sedaj junica jalova, pa se nam ne zdi prav nič čudno, ker je komaj dve leti stara se uže prvokrat otelila. Junico ste prezgodaj k biku gnali, sedaj pa imate dobiček. Morda je pa junica predobro krmljena, debela in ima spolovila z mastjo zalita, kar tudi provzroča jalovost. Če je res tako, krmite jo s takimi krmili, ki ne gredo v mast, ampak v meso, ter gonite jo pridno na pašo, da se izleta in izgubi nepotrebno maščobo. Na vaših vročih pašnikih se bode to i tako kmalu zgodilo.

Vprašanje 139. Avgusta meseca sem kupil kravo z mladim mlekom; stara je kakih 7 let, popolnoma zdrava in izvrstna za mleko. Ima pa to napako, da se nič ne redi; medlo sem kupil, in medla je ostala. Sedaj je breja 8 mesecev, in smo jo na suho postavili, ko je imela še en liter mleka. Pri nas je navada, kravo pustiti suho vsaj tri tedne pod otelitvijo, pravijo, da pride bolj k mleku. Ali je kak pomoček, tako kravo odebeliti, in ali je boljše, kravo molsti, dokler ima kaj mleka, ali naj se poprej neha? (F. v Š.)

Odgovor: Ako je krava drugače res zdrava in jo dobro krmite, potem je zato medla, ker veliko molze. Če bi pa mleko izgubila, kmalu bi se odebelila. Vsaj en mesec pred otelitvijo naj krava stoji suha, in sicer zato, da pride tista krma, iz katere bi drugače delala mleko, teletu v korist, in pa zato, ker drugače krava pri prihodnjem teletu sama od sebe več mesecev poprej pride ob mleko.

Vprašanje 140. V odgovoru na 104. vprašanje sem bral o škropljenji krompirja. Ker se po nekaterih krajih uže prikazuje bolezen, zato mislim narediti poskušnjo. Blagovolite odgovoriti, kje bi dobil modre galice in pa sodo, in koliko bi moralo biti teh reči, da poškropim

pol orala, ter koliko bi stala dobra taka škropilnica, kakeršne rabijo vrtnarji ali platnarji? (A. Š. v M. b.)

Odgovor: Modre galice doboste pri kmetijski družbi v Ljubljani, ker ste ud, po 31 kr. $\frac{1}{2}$ g. Namesto sode je bolje vzeti ugašenega apna. Taka škropilnica stoji 1 gld. 40 kr. do 1 gld. 60 kr. Ker ima škropilnica precej goste in velike luknje, padlo bode veliko tekočine na krompir, zato pa smete tekočino bolj redko narediti, na pr. na 100 litrov vode 1 $\frac{1}{2}$ g. galice in 1 $\frac{1}{2}$ g. apna. Koliko bode porabili take tekočine, ne vemo, ker nimamo nič izkušenj. Kakih 500 litrov menimo bode zadostovalo. Ako hočete škropiti, škropite prav precej in potem še enkrat čez 3 do 4 tedne. Uspeh, prosimo nam sporočite.

Vprašanje 141. S prijeto škropilnico in bakreno galico nameravam letos za poskušnjo škropiti tudi krompir. Prosim potrebnega pouka, kako močno in kolikokrat naj škropim? Moj krompir (ribničan) se vsako leto en mesec prezgodaj posuši, vsled česar ne odebeli prav. (K. K. v M. Istriji.)

Odgovor: Ako imate trtno škropilnico, škropite z ravno tisto tekočino kakor trte in tudi ravno tako. Škropite pa dvakrat, in sicer prvokrat precej, t. j., predno se začne bolezen kazati, in drugič 3 do 4 tedne pozneje.

Vprašanje 142. Po naših travnikih je vsako leto mnogo kobilic, — letos jih je pa po nekaterih travnikih zlasti v Babinem Dolu za Javorskim gričem toliko, da bi jih lahko z rokami grabil. Ene bilke drži se jih po 5 in še več. Ljudstvo meni, da je glavni vzrok tej nadlogi voda, ki večkrat poplavi Planinski log, in da je v plavji, ki ga voda za sabo pušča, kobiličja zalega. Kobilice so majhne, delajo pa vendar znatno škodo, in bojimo se, da udarijo na njive, kadar bo trava pokošena. Kako bi se ubranili teh škodljivk? (J. P. v P.)

Odgovor: O zatiranju tega mrčesa nam ni prav nič znanega, in tudi v nobeni knjigi nismo mogli ničesar iztakniti. Našli smo sicer popisano, kako je preganjati velike trope kobilice selke, a malih kobilic ni moči na ta način gonobiti. Mokrota ne vpliva nič, ker kobilica ljubi suha tla, pač pa pospešuje bližava gozdov razmnožitev kobilic. Zalega kobilična je zelo občutljiva, množi se nekaj let, a prva huda zima uniči skoraj vse, in nadloga se za nekaj let izgubi.

Vprašanje 143. Žlahtna vinska trta jemlje slovo od nas. Zelene vinske gorice kažejo svoja rjava rebra. Po nekdanj toliko prijetnih prostorih se bujno šopirita robidovje in praprot. Ubogi mi Dolenjci! Mnogi izkušamo po pripravnih prostorih obdelati svet za košenice, a vedno sili iz tal le praprot in zopet praprot. Ali je kak pripomoček, da bi zatrli praprot po naših, žalibog bivših vinogradih? (M. K. v C.)

Odgovor: Praproto vplevel je jako težko zatreti, le z vztrajnostjo in pridnostjo se da kaj doseči. Ker praprot toliko časa poganja, dokler je korenina zdrava, zato je važno ugonobiti korenino. Vsako praproto

rastlino morate toliko globoko odrezati, kolikor le gre, in sicer precej, kadar je mlado rastlino zapaziti. Korenina tako zatirane praproti počasi pogine, t. j. izgnije. Spominjamo se, da smo nekje brali, da se uspešno zatira praprot, če se zabode v korenino odrezane praproti rtasta železna palica, koje rt je bil pomočen v žvepleno kislino. Morda ima kedo izmed naših čitateljev izkušnje o zatiranju praproti. Prosimo poročil.

Vprašanje 144. Kako je odpraviti žitnega molja? (J. S. pri Sv. J.)

Odgovor: Čeja po žitnici, mazanje lesovine s ka-tranom, često odpiranje in zračenje in večkratno pre-grebanje žita odganja žitnega molja. Ako so se ti pa vendar zavrgli, polagaj na kup mokre plahte, okoli pa naspri malo žita. Goseničice, kar jih je v žitu, pojdejo na mokro plahto in potem jih lahko obereš ali pa dru-gače pomoriš. Metulji pa, kar jih ni še odložilo jajec, ne morejo na kup in prisiljeni znesti jih na žito, potre-seno v ta namen. Razumeva se, da moraš to žito potem tudi odstraniti, takisto mi ni treba še opominjati, da steri vsacega metuljčka, ki ga vidiš v žitnici ali pa zunaj kje. Svetoval bi ti tudi, da postaviš okoli kupa nekoliko posod z vodo. Leteči molji se zbirajo radi pri vodi in mnogo se jih potopi. Moljavo žito spravi hitro s pota, a predno je daš v mlin, prepraži je v krušni peči, ki mu sicer vzame kaljivost, ali ta pri mlinskem žitu tako nima nobenega pomena.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

177.

Pustošenje kobilic po Slovenskem. Arabci in kobilice. Kobilice kot hrana.

Tudi v naše kraje so se zaletavale kobilice. Posebno mnogo je trpelo dravsko polje na Štajarju, kamor so kobilice prihajale z Ogrskega. Prvič so prišle 873. l. in vse tako požrle, da je bila potem velika lakota. 1306. l. jih je od vzhodnih krajev prišlo toliko, da so na milje daleč solnce zakrivale. Požrle so vse, kamor so sedle, da je bila zemlja sredi leta vsa gola, kakor po zimi. Veliko kvaro so učinile tudi 1447. l. Zgodovina nam sporoča, da so 1473. in 1474. l. ondi vse požrle, tako da je v ptujske okolici vladala taka lakota, da so ljudje od glada mrli. Leta 1478 jih je v Slovenske Gorice toliko priletelo, da jih je zlasti ob Muri in Dravi bilo semtertje do kolena. Istega leta so bile tudi po Kranjskem in po Primorju in daleč tje po Italijanskem. Sporoča se nam, da je takrat na Beneškem do 30.000 ljudi od glada pomrlo. Leta 1542 so prišli s Turškega in s Slavonije zopet roji kobilic. Pustošile so mej Ptujem

in Radgono, pa tudi v celjske okolici in po Kranjskem so napravile mnogo škode. Tri leta pozneje so bile zopet na slovenskej zemlji, zlasti ob Savi. Leta 1672 je nastala v Ptuju kuga radi gnilih kobilic. Leta 1749 je izdala Marija Terezija poseben pouk, kako treba kobilice pokončevati. Po vseh deželah so bili nastavljeni komi-sarji, ki so nadzorovali priprave v pokončevanje kobilic. Dne 24. avgusta 1782. l. so prihrumele kobilice v velikej množini z Ogrskega ter so se spustile na dravsko polje. Preplašeno ljudstvo s prvega ni vedelo, kaj bi začelo. Kmalu pa so začeli zvoniti, ljudje so vreli vkup, užigali so kupe slame, s cepci so udrihali po kobilicah, stre-ljali, so mej nje, bobnali in kričali. In kobilice so se res vzdignile in dalje odletele. Dne 25. avgusta so bile v Slovenskih Goricah, 26. v ščavniške dolini in na murskem polju, 27. po vinogradih okoli Kapele, 28. okoli Radgone, 29. okoli Apač in okoli Cmureka. Septembra meseca pa so se v večjih tropah potikale po nemškem Štajarju ter so zopet odletele v spodnje kraje, dokler jih ni rani sneg pokončal.

Kobilice so povsodi prava nadloga, proti katerej se je človeku težko braniti. V prirodi je mnogo živalij, katere kobilice žro in zatirajo, ali vse to je slabo, kedar se v silnih rojih pokažejo. Naj stori človek vse, kar je v njegovej moči, vendar se jih ne more odkrižati. Ne ogenj, ne topovi in sploh nobena moč no more jih ugnati, dokler sama priroda človeku ne pomaga. Plinij pripoveda, da so Grki v Kireni imeli posebno postavo, da vsi sta- novniki morajo trikrat na leto nad kobilice iti. Enkrat so morali iti jajčeca pobirat, enkrat ubijati mlade, brez-krile, in enkrat krilate kobilice. Kdor ni storil dolžnosti svoje, kaznovali so ga ostro. Ni sumnje, da človek ne more s prekrižanima rokama gledati svojega neprijatelja, ko mu ves imetek uničuje, temveč da se brani z ognjem in mlatili, in da proti mladim kobilicam grabna koplje z vodo zaliva, kjer jih potem poduši.

Arabci imajo gotovo sredstvo proti kobilicam. Ben Omer pravi, da je prerok čital na krilih ene kobilice tele besede: „Me smo največja vojska božja. Me nosimo vsaka 99 jajčec, ako pa bi jih položile sto, konec bi vzal ves svet.“ Mohamed se je na to prestrašil in je ponižno boga prosil, da uniči te neprijatelje musulman-skega sveta. Na to prošnjo je došel angel Gabrijel in povedal preroku, kako naj si muslimanski svet pomaga. Prerokova molitev naj se zapiše na papir, pritrdi na tresko ter zasadi na polje, in kobilic ne bode blizu. In Arabci zatrjujejo, da to sredstvo pomaga. Po vrhu imajo Arabci še drugo sredstvo. Treba je ujeti štiri kobilice, vsakej zapisati na krila po jeden stih s korana, kateri proti kobilicam govore, pa jih pustiti, da odlete, in ves roj se bode obrnil na drugo stran. Kobilice Arabci spo-štujejo in mnogo drža do tega, ako se jim o njih sanja. Komur se sanja, da kobilice je, veseli se, ker to je dobro znamenje. Komur se sanja, da padajo zlate kobi-lice, njemu hoče bog povrniti, kar je bil izgubil.